

21.09.2020

Asia/5

§ 560

V 7.10.2020, SDP:n valtuustoryhmän ryhmäaloite joukkoliikenteen käytön kasvattamisesta

HEL 2020-002462 T 00 00 03

Esitys

Kaupunginhallitus päätti panna asian pöydälle.

Käsittely

Kaupunginhallitus päätti yksimielisesti panna asian pöydälle Tomi Sevanderin ehdotuksesta.

Esittelijä

kansliapäällikkö
Sami Sarvilinna

Lisätiedot

Saara Kanto, hankepäällikkö, puhelin: 310 20277
saara.kanto(a)hel.fi

Liitteet

- 1 Eveliina Heinäluoma, ryhmäaloite SDP, Kvsto 26.2.2020
- 2 Lausunto 18.8.2020, Helsingin seudun liikenne -kuntayhtymä (HSL)
- 3 Sosiaali- ja terveystoimialan lausunto joukkoliikenteen käytön kasvattamista koskevaan SDP:n ryhmäaloitteeseen Allekirjoitettu

Muutoksenhaku

Muutoksenhakukielto, valmistelu tai täytäntöönpano

Esitysehdotus

Kaupunginhallitus esittää kaupunginvaltuustolle seuraavaa:

Kaupunginvaltuusto katsoo ryhmäaloitteen loppuun käsitellyksi.

Esittelijän perustelut

SDP:n valtuustoryhmä esittää 26.2.2020 laaditussa ryhmäaloitteessaan, että Helsinki edistää HSL-kuntayhtymän rahoituksen muuttamista siten, että jatkossa kunnat kattavat kustannuksista nykyistä suuremman osuuden. Tavoitteeksi asetettaisiin joukkoliikenteen kulkutapaosuuden kasvu hintoja laskemalla ja yhteyksiä parantamalla. Valtuustoryhmä myös esittää, että Helsinki edistäisi maksuttomien jaksojen keiluja. SDP:n valtuustoryhmä myös esittää, että pienituloisten senio-

reiden kohdalla tulisi luopua lippualennuksen aikarajauksesta ja myöntää alennus kokoaikaisesti.

Kaupunginhallitus toteaa, että ryhmäaloitteen tekemisen jälkeen alkaneen koronapandemian vuoksi talouden näkymät ovat heikentyneet olennaisesti. Koronaviruksen leviäminen yhdessä etätöiden yleistymisen ja kriisinaikaisten rajoitusten kanssa ovat aloitteen laatimisen jälkeen vähentäneet voimakkaasti työ- ja vapaa-ajan liikkumista ja joukkoliikenteen käyttöä Helsingin seudulla. Helsingin seudun liikenne (HSL) – kuntayhtymän joukkoliikenteen matkustajamäärä ja sen myötä lipputulot ovat pienentyneet yli 70 %:lla koronaviruskriisin aikana. HSL:n vuosibudjetti on noin 700 miljoonaa euroa vuodessa, josta puolet koostuu normaalioloissa lipputuloista ja puolet jäsenkuntien maksamista kuntasuuksista. Pandemian jatkuessa syksyille saakka voivat lipputulot jäädä jopa 250 miljoonaa euroa ennakoitua pienemmiksi.

Tarve talouden tasapainottamiseen tulee vaikuttamaan useita vuosia sekä HSL:n että kaupungin toimintaan ja taloussuunnitteluun. Tulevien vuosien talousnäkyymiin liittyy nyt paljon epävarmuutta. Joukkoliikenteen käyttäjien luottamus pitäisi pystyä palauttamaan ja siten välttämään kulkutapaosuuden merkittävä lasku. Joukkoliikenteen käyttöön liittyy hinnoittelun lisäksi myös palvelutaso siten, että sen heikentyessä myös käyttö voi vähentyä. Lipputulojen ohjausvaikutuksesta HSL:n talouden ja toiminnan suunnittelussa ei ole tarkoituksenmukaista täysin luopua. Tarvittavat talouden sopeutustoimet tulisi osata kohdistaa siten, että lipunhinnat, palvelutaso ja kuntakohtaisten maksuosuuksien taso saataisiin pidettyä kohtuullisessa tasapainossa. Erityisesti tässä taloudellisessa tilanteessa koronapandemian vuoksi ei ole edellytyksiä edistää joukkoliikenteen hintojen laskemista tai matkustajille maksutonta kokeilukautta. Lisäksi on huomattava, että koronaviruskriisin aikana joukkoliikenteen käyttöön vaikuttavat todennäköisesti lipun hintaa enemmän muut tekijät kuten virustilanne, liikkumistarve (esimerkiksi se, missä työtä tehdään) sekä käyttäjien turvallisuuden tunne. Joukkoliikenteen maksuttomuus on myös taloudellisesti ristiriidassa sen kanssa, että samalla halutaan kehittää kasvavan seudun joukkoliikennetarjonnan palvelutasoa.

HSL:n lausunnon mukaan matkalippujen maksuttomuus ei ole kannattavaa, koska silloin joukkoliikenteen käyttöarvo heikkenee liikaa ja ihmisten liikkumisbudjetti ohjautuu muihin, ei-kestäviin liikkumismuotoihin. HSL:n mukaan maksuttomuus vaarantaa myös joukkoliikenteen palvelutason kehittämisen, jota pidetään tärkeimpänä kilpailutekijänä kestävien kulkumuotojen osuuden kasvattamisessa. Tutkimusten mukaan maksuttomuus voi lisätä joukkoliikenteen matkustajamääriä, mutta matkustus lisääntyy lähinnä kävelyn ja pyöräilyn kustannuksella.

Maksuttomuus ei ole merkittävästi vähentänyt autoilua tai liikenteen päästöjä.

HSL:n lausunnon mukaan joukkoliikenteen kulkutapaosuus on laskenut edellisessä mittauksessa (2018), mutta samaan aikaan kestävän liikumisen, kävelyn ja pyöräilyn, osuus matkoista on kasvanut. Kaupunkimaisessa ympäristössä kaikkien kestävien kulkumuotojen lisääminen on tärkeässä roolissa ilmastomuutoksen torjumiseksi. Lisää toimia tarvitaan kuitenkin yksityisautoilijoiden houkuttelemiseksi joukkoliikenteeseen tai muihin kestäviin liikkumismuotoihin.

HSL:n nykyinen tariffijärjestelmä perustuu kaikkien jäsenkuntien kesken yhtenäisiin lippujen hintoihin ja kustannusten jaon periaatteisiin. Näin ollen yksittäinen kaupunki ei voi omalla päätöksellään kasvattaa subvention osuutta HSL:n kustannusten kattamisessa ja siten vaikuttaa omien kuntalaisten lippujen hintoihin. Kuntaosuuksien kasvattamisen tulee tapahtua kaikkien kuntien yhteisellä päätöksellä.

Pääkaupunkiseudun kaupunginjohtajat ovat käsitelleet kokouksissaan 28.5.2020 ja 10.6.2020 kuntayhtymien omistajaohjauksen tavoitteita vuodelle 2021. HSL:n omistajaohjauksen tavoitteissa on nostettu esiin mm., että kuntaosuuksilla katetaan vuositasolla tarkasteltuna kokonaiskustannuksista enintään 50 % ja joukkoliikenteen kulkumuoto-osuus kasvaa koko HSL:n alueella. Kuntaosuuksien tasoon kohdistuvaa tavoitetta tarkennetaan tarvittaessa korona vaikutusten johdosta myöhemmin erikseen.

Kaupunginhallitus toteaa, että nykyisessä haastavassa taloustilanteessa on erityisen tärkeä varmistaa asiakkaiden luottamuksen palauttaminen joukkoliikenteeseen ja joukkoliikenteen käytön kasvu myös koronapandemian jälkeen. Tämä tarkoittaa sopivan tasapainon löytämistä lippujen hinnoittelussa, tarjottavassa palvelutasossa ja HSL:n jäsenkuntien maksuosuuksissa. Koronaviruskriisin aikana myös joukkoliikenteen hygieniataso on keskeinen joukkoliikenteen käyttöön ja viruksen leviämiseen vaikuttava tekijä.

Helsingin kaupunginhallitus totesi 14.9.2020 launnossaan HSL:n alustavasta toiminta- ja taloussuunnitelmasta vuosille 2021-2023 seuraavaa: ”Joukkoliikenteen järjestämisen kustannuksista on vuosikymmeniä katettu lipputuloilla noin puolet. Pandemiasta johtuvassa joukkoliikenteen talouden tasapainottamiseen on olemassa kolme keinoa: kuntaosuuksien kasvattaminen, lipunhintojen korottaminen ja palvelutarjonnan sopeuttaminen. Kaupunginhallitus katsoo, että tässä poikkeuksellisessa tilanteessa joukkoliikenteen kilpailukyvyyn, turvallisuuden ja kulkumuoto-osuuden turvaamiseksi HSL:n talouden tasapainottaminen tulee tapahtua ensisijaisesti kuntaosuuksien kautta. Epävarman

ensi vuoden osalta peruslippujen, kuten 30 päivän kausilipun, hintaa ei tulisi nostaa. Helsingin kaupungin kannalta ei ole mahdollista, että joukkoliikenteen kulkumuoto-osuus pysyvästi laskisi. Tämän tärkeän seikan turvaamiseksi viimesijainen keino tässä poikkeuksellisessa koronatilanteessa olisi erottaa joukkoliikennesubventio kuntakohtaiseksi, jolloin helsinkiläisten kausiliput olisivat voimakkaammin subventoituja ja siten edullisempia.”

Edellä mainittuun viitaten kaupunginhallitus toteaa, että HSL:n tulee yhteistyössä jäsenkuntien kanssa selvittää tarve ja mahdollisuudet kuntasuuksien määrän tilapäiselle kasvattamiselle siten, että ne muodostavat yli puolet HSL:n tuloista.

HSL päättää julkisen liikenteen lipputariffeista ja alennuksista. HSL on esityksessään alustavasta toiminta- ja taloussuunnitelmaksi vuosille 2021-2023 esittänyt mm. 70 + asiakasryhmän alennusoikeuden siirtämistä kerta- ja arvolipuista kausilippuun. 70+ asiakasryhmään kuuluvat ovat nyt oikeutettuja kerta-, arvo- ja lisävyöhykelipuista 50 prosentin alennukseen, kun liput ostetaan klo 9–14 välisenä aikana. Aikarajoituksen poistamisesta on esitetty laajasti toiveita koko sen ajan, kun lippu-tyyppi on ollut olemassa.

Kaupunginhallitus on hyväksyessään lausunnon HSL:n alustavasta TTS:stä 14.9.2020 todennut mm., että aikarajoitetun alennettun kertalipun korvaaminen alennushintaisella kausilipulla olisi koko lippujärjestelmän kannalta järkevä ratkaisu. Alennusprosentin olisi hyvä olla yhtenevä opiskelija-alennuksen kanssa (-45%). Kausilipun yhteyteen tuotu alennus olisi kaupungin strategian mukainen ratkaisu, jolla edistetään kestävien liikkumistapojen kulkumuoto-osuutta. Kausilipun haltijat käyttävät joukkoliikennettä eniten kaikissa liikkumistarpeissaan. Muutos edistäisi myös tärkeää tavoitetta selkeästä ja yksinkertaisesta lippujärjestelmästä.

Sosiaali- ja terveystoimialan lausunnon mukaan pienituloiset helsinkiläiset voivat saada tukea paikallisliikenteen matkakuluihin Kelan myöntämän perustoimeentulotuen yhteydessä tietyin edellytyksin ja perustein. Täydentävän tai ehkäisevän toimeentulotuen myöntämisperusteisiin ei kuulu tuen myöntäminen automaattisesti kaikille pienituloisille helsinkiläisille, vaan tuen myöntäminen perustuu aina sosiaalialan ammattilaisen yksilökohtaiseen harkintaan ja arvioon asiakkaan tilanteesta. Vuonna 2019 sosiaali- ja terveystoimiala tuki ikäänntyneitä pienituloisia helsinkiläisiä joukkoliikenteen käytössä myöntämällä HSL:n matkalippuihin täydentävää ja ehkäisevää toimeentulotukea 115:lle yli 65-vuotiaalle henkilölle yhteensä noin 17 600 euroa. Tukea matkoihin voidaan myöntää mm., kun katsotaan osallistumisen tiettyyn ryhmätoimintaan tukevan asiakkaan toimintakyvyn ylläpitämistä ja osallisuutta.

21.09.2020

Asia/5

Asiasta on saatu kasvatus- ja koulutuslautakunnan, kaupunkiympäristölautakunnan, sosiaali- ja terveystoimialan sekä Helsingin seudun liikenne –kuntayhtymän lausunnot.

Esityksen kuntaosuuksien väliaikaista korottamista koskeva osa ei perustu edellä mainittuihin lausuntoihin, vaan kaupunginhallituksen 14.9.2020 hyväksymään lausuntoon HSL:n alustavasta toiminta- ja taloussuunnitelmasta vuosille 2021-2023.

Kaupunginvaltuuston puheenjohtaja päätti 15.4.2020 § 3, että hallintosäännön 30 luvun 11 §:ssä tarkoitetut valtuutetun aloitteet, joiden kaupunginvaltuustolle esittämisen määräaika on 1.4.-7.10.2020, tulee kaupunginhallituksen esittää kaupunginvaltuuston käsiteltäväksi viimeistään 7.10.2020. Hallintosäännön 30 luvun 20 §:n mukaan kaupunginvaltuuston puheenjohtaja voi erityisestä syystä myöntää kaupunginhallitukselle luvan 30 luvussa tarkoitettujen määräaikojen ylittämiseen.

Hallintosäännön 30 luvun 12 §:n 2 momentin mukaan kaupunginhallitus esittää kaupunginvaltuuston käsiteltäväksi ryhmäaloitteen, jonka on allekirjoittanut enemmän kuin puolet valtuustoryhmän jäsenistä, ja joka otsikoidaan ryhmäaloitteeksi.

Esittelijä

kansliapäällikkö
Sami Sarvilinna

Lisätiedot

Saara Kanto, hankepäällikkö, puhelin: 310 20277
saara.kanto(a)hel.fi

Liitteet

- 1 Eveliina Heinäluoma, ryhmäaloite SDP, Kvsto 26.2.2020
- 2 Lausunto 18.8.2020, Helsingin seudun liikenne -kuntayhtymä (HSL)
- 3 Sosiaali- ja terveystoimialan lausunto joukkoliikenteen käytön kasvattamista koskevaan SDPn ryhmäaloitteeseen Allekirjoitettu

Muutoksenhaku

Muutoksenhakukielto, valmistelu tai täytäntöönpano

Päätöshistoria

Kasvatus- ja koulutuslautakunta 11.08.2020 § 176

HEL 2020-002462 T 00 00 03

Lausunto

Postiosoite

PL 1
00099 HELSINGIN KAUPUNKI
kaupunginkanslia@hel.fi

Käyntiosoite

Pohjoisesplanadi 11-13
Helsinki 17
<http://www.hel.fi/kaupunginkanslia>

Puhelin

+358 9 310 1641

Faksi

+358 9 655 783

Y-tunnus

0201256-6

Tilinro

FI0680001200062637

Alv.nro

FI02012566

Kasvatus- ja koulutuslautakunta antoi kaupunginhallitukselle seuraavan lausunnon:

Kasvatus- ja koulutuslautakunta pitää aloitteen esityksiä hyvinä ja Helsingin kaupungin strategian 2017-2021 mukaisina. Mahdollisia kuntien rahoitusosuuksien lisäyksiä harkittaessa tulee kuitenkin ottaa huomioon koronaepidemian aiheuttama pääkaupunkiseudun kuntien poikkeuksellisesti tiukentunut rahoitustilanne.

Korona-epidemia heikentää arvioiden mukaan Helsingin taloutta tulomenetyksinä ja menolisäyksinä pelkästään vuonna 2020 valtion kompensatioidenkin jälkeenkin merkittävästi. Tämä tullee väistämättä vaikuttamaan kaupungin peruspalveluiden, kuten kasvatus- ja koulutuspalveluiden resursseihin. Saman aikaisesti poikkeustilanteesta palautuminen edellyttäisi lisäpanostuksia esimerkiksi lasten ja nuorten erityiseen tukeen.

Lautakunnan näkemyksen mukaan nykyisessä koronaepidemian kiristämässä taloustilanteessa kaupungin tulisi ensi sijaisesti kohdentaa taloudellinen liikkumavara kaupunkistrategian mukaisesti erityisesti peruspalveluihin, joissa väestönkasvu suorimmin lisää kustannuksia.

Käsittely

11.08.2020 Ehdotuksen mukaan

Vastaehdotus:

Ville Jalovaara: Poistetaan kohta: "Lautakunnan näkemyksen mukaan nykyisessä koronaepidemian kiristämässä taloustilanteessa kaupungin tulisi ensi sijaisesti kohdentaa taloudellinen liikkumavara kaupunkistrategian mukaisesti erityisesti peruspalveluihin, joissa väestönkasvu suorimmin lisää kustannuksia."

Kannattaja: Kirsi Pihlaja

1 äänestys

JAA-ehdotus: Esityksen mukaan

Ei-ehdotus: Poistetaan kohta: "Lautakunnan näkemyksen mukaan nykyisessä koronaepidemian kiristämässä taloustilanteessa kaupungin tulisi ensi sijaisesti kohdentaa taloudellinen liikkumavara kaupunkistrategian mukaisesti erityisesti peruspalveluihin, joissa väestönkasvu suorimmin lisää kustannuksia."

Jaa-äännet: 6

Ted Apter, Martina Harms-Aalto, Pia Kopra, Dani Niskanen, Matias Pajula, Pia Pakarinen

21.09.2020

Asia/5

Ei-äänet: 5

Fatim Diarra, Ville Jalovaara, Emma Kari, Petra Malin, Kirsi Pihlaja

Tyhjä: 1

Hannu Oskala

Poissa: 1

Abdirahim Husu Hussein

Kasvatus- ja koulutuslautakunta hylkäsi äänestyksessä Ville Jalovaaran vastaehdotuksen äänin 6–5. Tyhjää äänesti 1. Poissa 1.

Esittelijä

kasvatuksen ja koulutuksen toimialajohtaja
Liisa Pohjolainen

Lisätiedot

Tero Vuontisjärvi, talous- ja suunnittelupäällikkö, puhelin: 310 80295
tero.vuontisjarvi(a)hel.fi

Kaupunkiympäristölautakunta 09.06.2020 § 348

HEL 2020-002462 T 00 00 03

Lausunto

Kaupunkiympäristölautakunta antoi kaupunginhallitukselle seuraavan lausunnon:

HSL on laskenut, että käynnissä olevista suurista joukkoliikenteen investointihankkeista Raide-Jokeri, Laajasalon raitiotiet ja Kivenlahden metro aiheuttavat lipunhintoihin yhteensä noin 18 %:n korotustarpeen, mikäli lippujen subventioaste on nykyinen 50 % ja HSL:n infrakorvauksista katetaan puolet lipputuloilla. Joukkoliikenteen palvelutason ja kilpailukyvyyn parantaminen tulee vaatimaan myös tulevaisuudessa merkittäviä investointeja.

Helsingin kaupunginhallitus totesi 16.9.2019 lausunnossaan HSL:n toiminta- ja taloussuunnitelmaehdotuksesta 2020-2022 seuraavaa: ”Periaate, jossa joukkoliikennejärjestelmän kehittämisen investointikustannuksia kierrätetään HSL:n infrakorvausten kautta, tarjoaa mahdollisuuden kehittää kokonaisvaltaisesti seudun joukkoliikennejärjestelmää. Lippujen hintojen voimakas nostaminen infrakustannuksista johtuvien investointien kattamiseksi ei ole kestävä ratkaisu, kun seutu kasvaa vauhdilla. Subventioasteen voisi ajoittain määritellä erikseen hankekohteisesti, jolloin kuntaosuuksien yhteenlaskettu osuus voi olla tilapäisesti yli puolet HSL:n tuloista. Tämä on perusteltua myös siksi, että infrainvestoinnit vaikuttavat myönteisesti kuntien maankäytön kehittämiseen.”

HSL:n nykyinen tariffijärjestelmä perustuu kaikkien jäsenkuntien kesken yhtenäisiin lippujen hintoihin ja kustannusten jaon periaatteisiin. Näin ollen yksittäinen kaupunki ei voi omalla päätöksellään kasvattaa subvention osuutta HSL:n kustannusten kattamisessa ja siten vaikuttaa omien kuntalaisten lippujen hintoihin. Kuntaosuuksien kasvattamisen tulee tapahtua kaikkien kuntien yhteisellä päätöksellä.

Ryhmäaloitteen tekemisen jälkeen alkaneen koronapandemian takia talouden näkymät ovat muutamassa viikossa heikentyneet olennaisesti. HSL:n joukkoliikenteen rahoitustilanne on muuttunut ainakin väliaikaisesti hyvin voimakkaasti, kun matkustajamäärä ja sen myötä lipputulot ovat pienentyneet yli 70 %:lla. HSL:n vuosibudjetti on noin 700 miljoonaa euroa vuodessa, josta puolet koostuu normaalioloissa lipputuloista ja puolet jäsenkuntien maksamista kuntaosuuksista. Pandemian jatkuessa syksyille saakka voivat lipputulot jäädä jopa 250 miljoonaa euroa ennakoitua pienemmiksi.

Tarve talouden tasapainottamiseen tulee vaikuttamaan useita vuosia sekä HSL:n että kaupungin toimintaan ja taloussuunnitteluun. Tulevien vuosien talouteen liittyy nyt paljon epävarmuutta. Joukkoliikenteen käyttäjien luottamus pitäisi pystyä palauttamaan ja siten välttämään kulkutapaosuuden merkittävä lasku. Joukkoliikenteen käyttöön liittyy hinnoittelun lisäksi myös palvelutaso siten, että sen heikentyessä myös käyttö voi vähentyä. Lipputulojen ohjausvaikutuksesta HSL:n talouden ja toiminnan suunnittelussa ei ole tarkoituksenmukaista täysin luopua. Tarvittavat talouden sopeutustoimet tulisi osata kohdistaa siten, että lipunhinnat, palvelutaso ja kuntakohtaisten maksuosuuksien taso saataisiin pidettyä kohtuullisessa tasapainossa. Erityisesti tässä taloudellisessa tilanteessa koronapandemian vuoksi ei ole edellytyksiä edistää joukkoliikenteen matkustajille maksutonta kokeilukautta. Joukkoliikenteen maksuttomuus on myös taloudellisesti ristiriidassa sen kanssa, että samalla halutaan kehittää kasvavan seudun joukkoliikennetarjonnan palvelutasoa.

Kaupunkiympäristölautakunta ehdottaa, että Helsingin kaupunginhallituksen aiemman linjauksen mukaisesti HSL selvittää yhteistyössä kuntien kanssa, mitkä ovat mahdollisuudet ja millä tavalla voitaisiin tilapäisesti kasvattaa kuntaosuuksien määrää siten, että ne muodostaisivat yli puolet HSL:n tuloista, kun yksittäisten isojen joukkoliikenneinvestointien infrakorvaukset aiheuttavat painetta lipunhintojen korotuksille. Tulevaisuudessa korotetulla kuntaosuudella voitaisiin pitää joukkoliikenteen lippujen hintataso kohtuullisena joukkoliikenteen investointeja poistettaessa. Kuntaosuuksien kasvattaminen on myös yksi kolmesta keinosta talouden tasapainottamiseen koronan aiheuttamassa talouskriisissä.

21.09.2020

Asia/5

Käsittely

09.06.2020 Ehdotuksen mukaan

Kaupunkiympäristölautakunta päätti käsitellä toimialajohtajan kuuden-
nen esityksen kokouksen viidentenä asiana.

02.06.2020 Pöydälle

Esittelijä

kaupunkiympäristön toimialajohtaja
Mikko Aho

Lisätiedot

Markku Granholm, liikenneinsinööri: 310 37121
markku.granholm(a)hel.fi